

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

ЯСТРЕБОВ ЮРІЙ ЮРІЙОВИЧ

УДК 005.915:631.162

**АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО РОЗМІЩЕННЯ
ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

**Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Полтава – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Полтавській державній аграрній академії Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат економічних наук, професор
Аранчій Валентина Іванівна,
Полтавська державна аграрна академія,
професор кафедри фінансів і кредиту, ректор.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
Красноручський Олексій Олександрович,
професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка;

кандидат економічних наук,
Василішин Станіслав Ігорович,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту,
проректор з науково-педагогічної та виховної роботи Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва.

Захист дисертації відбудеться 23 листопада 2018 року о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 44.887.01 у Полтавській державній аграрній академії за адресою: 36003, м. Полтава, ПДАА, вул. Г. Сковороди 1/3, навчальний корпус №4, конференц-зал, к. 417.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Полтавської державної аграрної академії за адресою: 36003, м. Полтава, вул. Г. Сковороди 1/3, навчальний корпус № 2.

Автореферат розісланий 22 жовтня 2018 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.І. Аранчій

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах динамічного розвитку економічних процесів в світі та враховуючи посилення інтеграції української економіки до світової важливого значення набуває своєчасна адаптація господарюючих суб'єктів до змін зовнішніх умов. Ефективність діяльності підприємств усіх галузей народного господарства багато в чому визначається розміщенням їх фінансових ресурсів. Ефективне розміщення фінансових ресурсів підприємства зумовлюється низкою чинників, як внутрішніх, так і зовнішніх. В умовах зростання обсягів інформації про значну кількість різноманітних чинників впливу на кінцевий фінансовий результат, важливе місце в системі управління підприємствами займає аналітичне забезпечення оцінки внутрішнього та зовнішнього середовища з метою прийняття відповідних рішень.

Теоретичним, методичним і практичним аспектам аналітичного забезпечення розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств присвячено наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: Андрійчука В. Г., Аранчій В. І., Ареф'євої О. В., Бланка І. А., Василишина С. І., Вишневської О. М., Гайдуцького П. І., Дем'яненка М. Я., Іртищевої І. О., Ключник А. В., Краснокутської Н. С., Красноруцького О. О., Маліка М. Й., Непочатенко О. О., Саблука П. Т., Сахацького М. П., Сіренко Н. М., Стецюка П. А., Танклевської Н. С., Ушкаренко Ю. В., Федоніна О. С., Фоміна П. О., Худолій Л. М., Червена І. І., Шебаніна В. С., Шебаніної О. В. Напрями і складові використання фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств було досліджено у наукових працях Баневої І. О., Гавриша В. І., Гончаренко І. В., Гудзинського О. Д., Єрмакова О. Ю., Кіщака І. Т., Котикової О. І., Новікова О. Є., Погріщука Б. В., Яценка В. М.

Враховуючи необхідність своєчасної оцінки фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, виявлення чинників рівня ефективності його використання та прогнозування ймовірних сценаріїв розвитку, існує необхідність у наукових дослідженнях щодо аналітичного забезпечення розміщення фінансових ресурсів підприємств галузі сільського господарства в умовах посилення інтернаціоналізації аграрної сфери України та зростання кількості зовнішніх чинників, які визначають ефективність використання усіх видів ресурсів. Актуальність питань обумовила вибір теми дисертаційного дослідження, постановку мети і визначення основних задач.

Актуальність зазначеної проблеми, недостатність її теоретичного вивчення та практичного застосування в сільськогосподарських підприємствах зумовили вибір теми дисертаційної роботи, її мету, завдання і напрями дослідження.

Зв'язок програми з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно плану науково-дослідних робіт Полтавської державної аграрної академії, зокрема, за темою «Організаційно-економічний механізм формування конкурентоспроможності агропромислового комплексу» (номер державної реєстрації 0110U000835) та «Розробити наукові напрями організаційного, економічного, фінансового і соціального розвитку,

управління та регулювання в агропромисловому комплексі на галузевому рівні та в організаційно-правових формах ринкового господарювання» (номер державної реєстрації 0111U002780). У межах зазначених тематик обґрунтовано засади аналітичного забезпечення як важливого чинника забезпечення розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств запропоновано шляхи підвищення рівня ефективності їх використання.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій формування системи щодо аналітичного забезпечення ефективного розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств в умовах змін основних параметрів зовнішнього середовища.

Реалізація зазначеної мети дослідження зумовлює визначення таких задач:

- уточнити сутність категорії і поглибити розуміння теоретичної сутності поняття «розміщення фінансових ресурсів» та чинників впливу на рівень його ефективності в умовах галузі сільського господарства;

- визначити сутність, основні складові та особливості аналітичного забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємств в умовах функціонування сільськогосподарської галузі;

- удосконалити теоретичні та методичні підходи формування системи аналітичного забезпечення управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств з урахуванням впливу мікро- та макроекономічних чинників;

- проаналізувати динаміку рівня основних показників фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств та виявити основні тенденції розвитку;

- виявити та оцінити вплив чинників на рівень ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств в умовах динамічного розвитку та зміни основних параметрів зовнішнього середовища;

- визначити основні інструменти аналітичної оцінки вірогідних сценаріїв розвитку економічної системи на мікро- та макrorівні з метою розробки відповідних стратегій формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарськими підприємствами;

- обґрунтування методів використання багатомірних методів аналізу показників розміщення фінансових ресурсів підприємств з урахуванням специфіки галузі сільського господарства;

- обґрунтувати напрями удосконалення прийомів та методів формування системи аналітичного забезпечення управління фінансами сільськогосподарських підприємств з урахуванням тенденцій інтернаціоналізації та глобалізації вітчизняної економіки.

Об'єктом дослідження є процеси пов'язані із формуванням системи аналітичного забезпечення розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних засад щодо аналітичного забезпечення розміщення фінансових

ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою дослідження стали надбання вітчизняних і зарубіжних наукових шкіл із питань формування системи аналітичного забезпечення розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Залежно від спрямованості визначених задач у ході проведення дослідження було використано широке коло таких методів: загальнонаукові, до яких віднесено: наукової абстракції (при формуванні мети, завдань і висновків дисертаційного дослідження), діалектичний і логічний (у ході вивчення та уточнення основного понятійного апарату з теми дослідження, пізнання особливостей формування системи аналітичного забезпечення розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, формування висновків), бібліографічний (у процесі опрацювання наукових праць, які присвячено розміщенню фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств та формуванню відповідного аналітичного забезпечення), спеціальні, а саме: методи аналізу і синтезу (виявлення причинно-наслідкових залежностей), аналітичних групувань (при оцінці впливу рівня ресурсного потенціалу підприємства на ефективність фінансової діяльності), соціологічне опитування (проведення анкетного опитування для визначення пріоритетних напрямів державного регулювання фінансової сфери та заходів підтримки розвитку галузі сільського господарства в умовах інтеграційних процесів), порівняльний, розрахунковий і статистичний (при порівнянні та встановленні закономірностей тенденцій розвитку основних параметрів фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств), економіко-математичного моделювання (під час виявлення взаємозалежності між окремими показниками ефективності фінансової діяльності), системного підходу (у процесі застосування кластерного аналізу з метою оцінки синергетичного ефекту впливу низки чинників на рівень ефективності розміщення фінансових ресурсів).

Інформаційною базою для проведення дослідження слугували: законодавчі і нормативно-правові акти; матеріали Державної служби статистики України; Головного управління статистики у Полтавській області; Міністерства аграрної політики і продовольства України; Департаменту агропромислового розвитку Миколаївської обласної державної адміністрації; Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України; статистична і фінансова звітність сільськогосподарських підприємств; монографії, науково-аналітичні публікації й електронні ресурси з теми дослідження; результати власних досліджень автора, анкетного опитування, рейтингової оцінки, особистих спостережень і розрахунків автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у обґрунтуванні теоретичних аспектів, розробці методичних і практичних положень щодо формування системи аналітичного забезпечення розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств.

До головних положень наукової новизни дисертаційного дослідження

належать наступні:

вперше:

- запропоновано методичний підхід щодо визначення ризиків розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, який ґрунтується на оцінці рівня фінансової автономії, тривалості операційного циклу, забезпеченості основних засобів оборотними, швидкої ліквідності, обсягу чистого прибутку та їх синергетичного ефекту за результатами багатомірних методів вимірювання взаємозв'язків (метод k-середніх), що надає можливість своєчасного виявлення потенційних загроз фінансової діяльності господарюючого суб'єкта внаслідок зміни основних характеристик внутрішнього та зовнішнього середовища;

удосконалено:

- поняття сутності економічної категорії «розміщення фінансових ресурсів», що на відміну від існуючих трактується як процес пошуку, формування складу та використання не лише внутрішніх, а й зовнішніх чинників походження з метою виявлення характеру та кількісної оцінки впливу на фінансово-господарську діяльність окремих господарюючих суб'єктів;

- систему аналітичного забезпечення розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, що на відміну від існуючих підходів передбачає використання не лише даних їх внутрішньої звітності та статистичних даних, а й формування інформаційного масиву кількісних, рангових та альтернативних показників. Це дозволить своєчасно виявляти явища та процеси зовнішнього середовища та попереджувати їх негативний вплив на використання фінансового потенціалу в нових умовах функціонування;

- статистичні методи побудови багатомірних моделей, що на відміну від існуючих доповнюється використанням прийомів кластерного аналізу як підґрунтя для розробки управлінських рішень на основі оцінки окремих груп показників рівнів господарської діяльності, фінансового стану, кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринків, що дає можливість формувати варіанти фінансової стратегії підприємства на основі вірогідних сценаріїв розвитку економічної системи на макро- і мікро рівні;

дістали подальший розвиток:

- положення щодо формування масиву інформації та його використання в процесі формування стратегії розміщення фінансових ресурсів аграрних підприємств з метою оцінки внутрішніх процесів, тенденцій розвитку галузі сільського господарства та національної економіки загалом. Це дозволить отримувати особам, які приймають рішення про використання фінансових ресурсів підприємств, максимально повну характеристику середовища функціонування та виявити не лише внутрішні резерви використання фінансових ресурсів, а й прогнозувати вплив факторів на мезо- та макро- рівні із використанням алгоритмів екстраполяції;

- обґрунтування кількісної залежності чистої рентабельності капіталу аграрного підприємства як наслідкової ознаки опосередкованого впливу наступних чинників: методи кореляційно-регресійного аналізу для виявлення

взаємозв'язку між окремими показниками фінансового стану підприємства та побудови моделі залежності рівня чистої рентабельності капіталу від низки показників: припадає на одиницю майна підприємства власного капіталу; частка вартості основних засобів і оборотних виробничих фондів; період повернення оборотних активів. Це дозволяє охарактеризувати наявність кореляційного зв'язку, визначити його тісноту зв'язку на кількісні характеристики;

- індикатори фінансового потенціалу в напрямі формування системи характеристик ефективного розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, а саме: використання капіталу; інвестиційної привабливості; швидкості обертання окремих складових активів (джерел формування);

- критерії багатомірного виміру взаємозв'язків між показниками фінансової діяльності в напрямі використання методів кластеризації (побудова «дерева цілей», метод k-середніх). Це дозволить виявляти оптимальні співвідношення окремих складових фінансового потенціалу аграрних підприємств, які забезпечують їх розширений розвиток.

Практичне значення одержаних результатів Практична цінність одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у можливості ефективного використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств за умови вдосконалення методів аналітичного забезпечення та їх використання у практичній діяльності.

Наукові розробки мають практичний характер і використовуються на різних рівнях управління, що підтверджується довідками про їхнє впровадження, зокрема: ТОВ «Полтава-Сад» Полтавського району Полтавської області (довідка № 67 від 14.01.2017 р.); ТОВ «СПГ-Партнер» Полтавського району Полтавської області (довідка № 148 від 12.02.2018 р.); Лубенської філії Приватного акціонерного товариства «Райз-Максимко» (довідка № 3-14 від 20.03.2018 р.).

Пропозиції щодо аналізу фінансового стану сільськогосподарських підприємств використовуються у освітньому процесі Полтавської державної аграрної академії під час викладання аналітичних дисциплін (довідка № 177 від 05.03.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Представлена дисертація та наукові результати, що виносяться на захист, отримані автором особисто відповідно до поставлених завдань та на основі опрацювання наукової літератури, статистичних даних та даних конкретних підприємств Полтавської області. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційному дослідженні використані лише ті положення, що є безпосереднім результатом наукових пошуків здобувача.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові ідеї дисертаційного дослідження публічно обговорювались і апробовані на: III Міжнародній науково-практичній конференції «Економічний розвиток: теорія, методологія, управління» (м. Київ, 28-30 листопада 2016р.); «Актуальні питання сучасної економіки» (м. Умань, 24 грудня 2016 р.), Всеукраїнській

науково-практичній конференції «Стратегічні вектори соціально-економічного розвитку на мікро- та макрорівні» (м. Полтава, 17-18 листопада 2016 р.), Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством» (м. Полтава, 20 квітня 2018 р.); щорічних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, 2014-2018 рр.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 9 наукових праць обсягом 3,30 авт. арк., з них – 4 у наукових фахових виданнях (1,80 авт. арк.), у тому числі 4 – одноосібні, 1 публікація у закордонному виданні, 4 матеріалів конференцій, загальним обсягом 1,2 авт. арк.

Обсяг та структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 347 сторінок, з яких: основний текст – 184 сторінки. Робота містить 22 рисунки, 23 таблиці, 6 додатків (163 сторінки). Список використаних джерел налічує 130 найменувань (14 сторінок).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі – **«Теоретико-методичні аспекти аналітичного забезпечення ефективного розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств»** – узагальнено теоретичні підходи та з'ясовано сутність аналітичного забезпечення процесів розміщення фінансових ресурсів, з урахуванням особливостей господарської діяльності аграрних підприємств.

На підставі огляду теоретичних положень формування фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств з використанням системного підходу уточнено поняття «розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства». Виходячи із сутності категорії розміщення фінансових ресурсів, було обґрунтовано необхідність формування фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств за двома основними напрямками – поточної діяльності і розвитку у перспективі. Крім того, процес розміщення фінансових ресурсів досліджено в розрізі двох основних складових – залучення ресурсів та їх використання.

Застосування категорії «аналітичне забезпечення виробництва розміщення фінансових ресурсів» дає можливість організації системного управління фінансовим забезпеченням з урахуванням виробничо-господарських процесів та впливу мікроекономічних і макроекономічних чинників. Механізм аналітичного забезпечення розміщення фінансових ресурсів базується на дії суб'єктів відповідно до об'єктивних економічних законів, враховуючи їх оперативні і стратегічні цілі, потреби й інтереси.

Процес розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств знаходиться під впливом низки чинників, які можна об'єднати в наступні групи: фінансове забезпечення (формування капіталу за рахунок власних ресурсів та залучення зовнішніх); виробничо-збутові (особливості

технологічного процесу та організації збуту продукції); інституціональні (сукупність нормативно-правового та інформаційного забезпечення діяльності підприємств); зовнішнє середовище (регіональні, галузеві особливості ринків та вплив експортно-імпортних операцій). Вплив кожної групи чинників залежить від конкретного підприємства, його розташування, виробничого напрямку, рівня спеціалізації тощо.

Доповнено класифікацію джерел формування фінансових ресурсів – крім банківських та небанківських кредитних установ, держави, слід враховувати обслуговуючу кооперацію в якості можливого джерела формування фінансових ресурсів із прибутків учасників. Такий підхід до класифікації джерел фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств дозволяє удосконалити процес залучення довгострокових зобов'язань, що може бути використане як база для інноваційного розвитку виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції.

Сьогодні важливою складовою процесу розміщення фінансових ресурсів є оцінка та прогнозування показників фінансової діяльності підприємства з урахуванням внутрішніх чинників та параметрів зовнішнього середовища. Останні починають відігравати все більш важливу роль в умовах інтерналізації економіки України та посилення конкуренції на зовнішніх та внутрішньому ринках з боку іноземних підприємств. До основних показників фінансового стану підприємства слід віднести: структуру капіталу за джерелами формування, рівнем ліквідності; співвідношення структури активів та пасивів балансу; структуру витрат та доходів. Крім того, оцінку фінансового стану підприємства слід проводити з урахуванням специфіки господарювання. Для оцінки зовнішнього середовища, в якому функціонує підприємство, доцільно використовувати окремі групи показників які характеризують параметри розвитку галузі, регіону та національної економіки країни. Розширення сфери прогнозування дозволить забезпечити більш високий рівень розміщення фінансових ресурсів, що в свою чергу підвищить рівень конкурентоспроможності окремих підприємств та галузі взагалі.

У другому розділі – **«Сучасний стан та тенденції ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств»** – здійснено аналіз процесів формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарськими підприємствами України і Полтавської області.

Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств відбувається під впливом чинників, що визначають ефективність їх діяльності. До них належать фінансові, податкові, технічні, виробничі, природні, екологічні, збутові, структурні та соціально-демографічні фактори макро- та мікроекономічного середовища сільськогосподарських підприємств України. На підставі проведеного SWOT-аналізу (табл. 1) до стратегічних цілей і завдань створення сприятливих умов для вдосконалення фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств Полтавської області рекомендовано віднести: підвищення якості життя сільських працівників; ріст їх заробітної плати; розвиток сільської соціальної інфраструктури; стимулювання розвитку ОСГ і малих форм господарювання в сільському господарстві; розробку і

впровадження ефективних методів мотивації праці; створення особливих економічних зон сільськогосподарського типу; залучення інвесторів у сільськогосподарське виробництво; підвищення ефективності використання коштів державної підтримки сільського господарства; розвиток лізингу для зміцнення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств; підтримку та стимулювання ефективного власника; розвиток страхування сільськогосподарських ризиків.

Таблиця 1

Загальний SWOT-аналіз для сільськогосподарських підприємств Полтавської області

Система факторів	Сильні сторони	Слабкі сторони
Природні	- висока питома вага земель сільськогосподарського призначення, у тому числі ріллі; - наявність гідрологічних ресурсів; - сприятливі кліматичні умови.	- виведення земель із сільськогосподарського обороту; - деградація земель і втрата родючості; - скорочення площ, зайнятих під кормові культури; - ерозія ґрунтів.
Трудові	- наявність кваліфікованих трудових ресурсів зі спеціалізацією; - сформована система перепідготовки фахівців АПК.	- гостра демографічна ситуація (старіння, міграція сільського населення в міста); - відсутність мотивації; - висока частка низькокваліфікованої праці.
Техніко-технологічні	- заміна застарілого обладнання на основі регіональної лізингової програми; - впровадження сучасного устаткування й технологій.	- високий ступінь зношування основних виробничих фондів у сільськогосподарських підприємствах; - низький технічний і технологічний рівень виробничих операцій в сільськогосподарських підприємствах; - низький рівень інноваційної активності дрібнотоварного виробництва.
Організаційно-економічні	- різноманіття форм власності й господарювання в регіональному АПК; - розвиток маркетингового комплексу в системі АПК; - наявність системи контрактних відносин.	- недостатня вертикальна інтеграція сільськогосподарських і переробних підприємств у регіональному АПК; - невисокий рівень менеджменту в системі АПК.
Соціально-економічні	- поглиблення спеціалізації сільськогосподарського виробництва; - інтеграція ресурсів території; - зміцнення виробничої бази території; - відновлення родючості ґрунтів і виробничого потенціалу; - технологічне й технічне переозброєння АПК; - перепідготовка й підготовка працівників; - диверсифікованість системи державної підтримки агробізнесу.	- низька оплата праці й рівень життя на селі; - соціально-економічна диференціація між селом та містом; - наявність фінансової залежності - недосконалість законодавчої бази, що регулює відносини в системі регіонального АПК; - непослідовна податкова політика; - залежність сільськогосподарських підприємств від переробних комбінатів; - стійкий диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію й неефективність заходів державної політики врегулювання цін у регіональному АПК; - економічна й політична нестабільність у регіональній економіці.

Залежність підприємств АПК України від державної підтримки в сучасних умовах негативно позначилася на їх розвитку в умовах проголошеного курсу на міжнародну, передусім європейську, інтеграцію. Існуючий на сьогодні механізм державної підтримки сільськогосподарських підприємств має низку недоліків, зокрема: непрозорість, недосконала нормативно-правова база, безадресність надання допомоги, що в підсумку не створює стимулів для розвитку галузі.

В межах угод СОТ виникає необхідність збільшення обсягів державної допомоги, як в аграрну освіту та науку, так і в розвиток системи дорадництва, проведення виставкових заходів, тобто створення принципово нових інструментів розповсюдження та обміну науково-технічною інформацією, забезпечення інноваційно-інвестиційного вектору розвитку галузі.

Виявлено, що банківське кредитування АПК України за останні 5 років стабілізувалось із часткою 3,8 % від загального кредитного портфелю, проте щорічний приріст величини отриманих кредитів у середньому складає 2,23 млрд. грн. За середньою сумою наданих аграріям кредитів лідирують ПАТ «ІНГ Банк Україна» і ПАТ «КІБ Креді Агріколь», тоді як за кількістю наданих кредитів попереду ПАТ КБ «ПриватБанк» та АТ «Райффайзен Банк Аваль» (табл. 2).

Таблиця 2

Кредити, надані банками України сільськогосподарським підприємствам у 2016 р.

Банк	Сума наданих кредитів, тис. грн.	Кількість наданих кредитів, шт.	Середня сума кредиту, тис. грн.
АТ «Ерсте Банк»	17011,3	36	472,5
АТ «Мегабанк»	44827,2	54	830,1
ПАТ «Кредобанк»	49389,4	74	667,4
ПАТ «Укрсоцбанк»	59125,1	47	1258
ПАТ КБ «Фінансова ініціатива»	90021,8	60	1500,4
АТ «ОТП банк»	176191,8	283	622,6
ПАТ «Мегабанк»	176802,5	195	906,7
АТ «Про Кредит Банк»	188864,9	410	460,6
ПАТ «Промінвестбанк»	257468,3	35	7356,2
АТ «Ощадбанк»	325271,4	265	1227,4
ПАТ «Пумб»	362072,3	67	5404,1
ПАТ «Агріколь Банк»	509441,1	236	2158,6
АТ «Укрексімбанк»	933618,2	74	12616,5
ПАТ КБ «ПриватБанк»	1079708	1432	754
ПАТ «ВіЕйБі Банк»	1096114	79	13874,9
ПАТ «ІНГ Банк Україна»	1340636	35	38303,9
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	1841954	1109	1660,9
ПАТ «КІБ Креді Агріколь»	2365480	133	17785,6

Виникає необхідність розвитку нових фінансових інститутів, як альтернативи банківського кредитування, передусім кредитних спілок та кредитних кооперативів, що створить умови для фінансової підтримки середніх та малих підприємств, які сьогодні практично не мають можливості залучення фінансових ресурсів. Результати дослідження свідчать, що в Україні та Полтавській області розвиток кредитних спілок та кредитних сільськогосподарських кооперативів не набув значного поширення.

Серед тенденцій зміни рівня показників фінансового сільськогосподарських підприємств останніх років слід виділити наступні: зростання зобов'язань та забезпечень в структурі джерел формування капіталу та зростання поточної дебіторської заборгованості в структурі активів. Це свідчить з одного боку про нестачу власних джерел формування, передусім, прибутку, а з іншого – про низький рівень фінансової дисципліни, внаслідок чого, підприємства несвоєчасно отримують кошти за реалізовану продукцію. Крім того, серед досліджуваних підприємств Полтавської області значна

частина використовує залучені кошти для покриття збитків, тобто зобов'язання використовують лише для підтримки необхідного обсягу основних засобів та запасів, а не з метою підвищення виробничого потенціалу.

На сучасному етапі розвитку першочерговим завданням керівництва сільськогосподарських підприємств є управління процесами формуванням та використанням прибутку, однак в більшості випадків рівень витрат перевищує розмір виручки, внаслідок чого необхідно покривати нестачу коштів за рахунок позик. Таким чином, якщо для сільськогосподарських підприємств розвинутих країн кредити є джерелом інвестиційно-інноваційної діяльності, то вітчизняні підприємства використовують кредитні ресурси для забезпечення ритмічності господарської діяльності.

Стратегія формування та розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств України на сучасному етапі розвитку повинна поєднувати управління витратами із залученням позикових коштів з метою розширення виробництва. Фінансова стратегія підприємства повинна ґрунтуватися на управлінні витратами та залученні кредитних ресурсів з урахуванням постійних змін зовнішнього середовища.

В процесі вибору стратегічних альтернатив важливого значення набуває розробка фінансової стратегії, яка включає усі види діяльності сільськогосподарського підприємства, оскільки в умовах постійних змін зовнішнього середовища та необхідності постійної конкурентної боротьби, саме фінансовий потенціал забезпечує реалізацію усіх видів і напрямів діяльності підприємства.

У третьому розділі – **«Пріоритетні напрями формування аналітичного забезпечення розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств»** – запропоновано основні напрями формування інформаційного забезпечення процесів, пов'язаних із управлінням фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств.

В даний час не існує універсальної методики оцінки розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Для його оцінки в основному застосовуються методи, які розроблені для аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, і зводяться до простого оцінювання різних видів ресурсів, які є в розпорядженні підприємства. Основною складністю при розробці інтегрованого показника оцінки фінансового потенціалу є несумірність елементів, що його утворюють, тому одним з найважливіших методологічних питань є питання вибору загального вимірника всіх складових частин, що складають в фінансово-економічний потенціал підприємства. Встановлено, що при розрахунках рівня фінансового потенціалу часто застосовуються різні вагові коефіцієнти для кожного субпотенціалу, які утворюють сукупний потенціал або для кожного показника даних субпотенціалів. Однак використання коефіцієнтів значущості представляється мало можливим, тому що в сучасних умовах економічної системи, яка динамічно розвивається, неповноту та важкодоступність інформації, ваги, котрі присвоюються різним цілям, будуть швидко змінюватися, що безпосередньо позначиться на точності розрахунків рівня

економічного потенціалу. Встановлено що фінансовий потенціал сільськогосподарського підприємства являє собою систему, що володіє синергетичним ефектом, який проявляється як в якісному складі системоутворюючих елементів економічного потенціалу, так і від способу їх з'єднання, гармонії і тісноти зв'язків між ними, або організаційної цілісності. У зв'язку з цим, для оцінки економічного потенціалу, обґрунтовано застосування кластерного аналізу.

Для аналізу ступеня впливу окремих чинників на рівень ефективності фінансової діяльності підприємств галузі сільського господарства нами була досліджена сукупність показників фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств Полтавської області в період 2015-2016 рр.

У трифакторну модель рівня чистої рентабельності (збитковості) капіталу включено наступні фактори:

x_1 – коефіцієнт автономії (припадає на одиницю загальної вартості капіталу власного капіталу, пунктів);

x_2 – коефіцієнт майна виробничого призначення (припадає на одиницю загальної вартості майна основних засобів і оборотних виробничих фондів, пунктів);

x_3 – тривалість одного обороту оборотних активів (період повернення середньорічної вартості оборотних активів, днів).

Одержане рівняння зв'язку має аналітичний вигляд:

$$Y = 91,83 - \log 2205,49x_1 + \log 235,48x_2 + \log 27,98x_3 \quad (1)$$

Значення коефіцієнта кореляції (0,65839014) свідчить про достатньо високий ступінь взаємозв'язку між результативною і факторними ознаками. Значення коефіцієнта детермінації (0,43347757) перевищує критичне для даної сукупності (0,149) і свідчить про те, що варіація результативного показника на 43,3 % обумовлена впливом цих факторних показників. Значення t-критерія (5,3561) істотно перевищує критичне для цієї сукупності (2,84), що підтверджує надійність цієї моделі. Значення критерію значущості (p-level) для цієї моделі значно нижче 0,05, що підтверджує надійність моделі.

Параметри кореляційно-регресійної моделі свідчать про те, що серед досліджуваних факторів тільки коефіцієнт автономії негативно позначається на рівні рентабельності (збитковості) капіталу підприємства. Значення відповідного коефіцієнту свідчить, що при зростанні частки власного капіталу на 0,1 % (коефіцієнту автономії на 0,01 в.п.) рівень чистої рентабельності капіталу знизиться на 0,3 % в середньому по досліджуваній сукупності. Інші фактори, навпаки, спричиняють зростання рівня рентабельності (збитковості) капіталу підприємства. Так, зростання частки основних засобів та оборотних виробничих фондів на 1,0 % (коефіцієнту майна виробничого призначення на 0,01 в.п.) призведе до зростання рівня чистої рентабельності капіталу на 0,03 % в середньому по досліджуваній сукупності; збільшення тривалості одного обороту оборотних активів на 1 день призведе до зростання рівня чистої рентабельності капіталу на 1,4 % в середньому по досліджуваній сукупності.

Однак, слід зазначити, що сільськогосподарські підприємства повинні враховувати не лише внутрішні фактори а й можливі зміни навколишнього

середовища. Для оцінки розвитку основних показників діяльності сільськогосподарських підприємств (частка сільського господарства в складі ВВП України; ціни реалізації основних видів сільськогосподарської продукції; обсяги експорту/імпорту основних видів сільськогосподарської продукції) нами були розраховані три можливі сценарії розвитку показників у динаміці – песимістичний, очікуваний та оптимістичний. При оцінці та розрахунку прогнозного рівня цін реалізації основних видів сільськогосподарської продукції нами було розраховано їх значення в умовних одиницях (поточний курс гривні по відношенню до долара США), що дало змогу уникнути впливу інфляційних факторів.

Для розрахунку прогнозних значень показників за умов песимістичного сценарію розвитку економічних явищ та процесів використовувалося рівняння тренду вигляду:

$$y = a_0 + \log a_1, \quad (2)$$

Прогнозування показників за очікуваного сценарію розраховане з використання лінійного тренду:

$$y = a_0 + a_1, \quad (3)$$

Оптимістичний сценарій розвитку нами розглядався у вигляді рівняння тренду:

$$y = a_0 + \exp a_1, \quad (4)$$

Враховуючи результати кореляційно-регресійного аналізу, які дозволили виявити взаємозв'язки внутрішніх чинників фінансового стану (мікрорівень) та тенденції розвитку галузі сільського господарства (мезорівень) та ключових показників розвитку національної економіки (макрорівень) розроблено альтернативні стратегії формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, які можуть стати базовими для підприємств окремої групи.

Представлені стратегії формування фінансового потенціалу є досить різними і враховують фінансовий стан підприємства і тип його розвитку. Перша стратегія направлена на стабілізацію фінансового стану підприємства. Друга – на оптимізацію витрат, що частково виключає впровадження інновацій через їх витратність. Третя стратегія побудована на інвестиційно-інноваційному підході, що передбачає відповідні фінансові вкладення. Проте, не можна визначати пріоритетність однієї стратегії порівняно із іншою. У кінцевому результаті вибір стратегії залишається за керівником сільськогосподарського підприємства, оскільки на вибір рішення здійснює вплив здатність до адаптації, фінансова стійкість.

Стратегія фінансової стабілізації розробляється для тих сільськогосподарських підприємств або у тих випадках, коли протягом декількох років їх фінансовий стан погіршується, зростає залежність від зовнішніх джерел фінансування і існує загроза фінансовій безпеці. Стратегія оптимізації витрат направлена, переважно, на використання власних джерел фінансування, а тому має тісний зв'язок із потенційною ліквідністю підприємства на перспективу. Цільовою направленістю стратегії підвищення інвестиційної активності є забезпечення розвитку із додатковим залученням

зовнішніх фінансових ресурсів. Інвестиційно-інноваційна активність сільськогосподарських підприємств формується під впливом інвестиційно-інноваційної політики, ресурсної обмеженості, впливом глобалізаційних процесів та забезпечує розвиток у поєднанні економічних та соціально-екологічних пріоритетів.

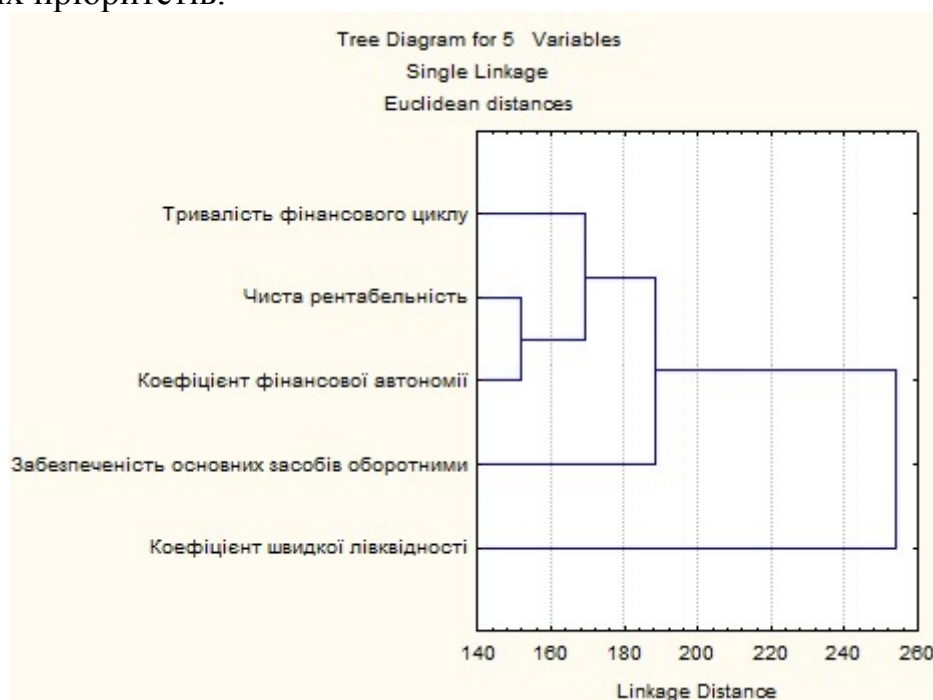

Рис. 1. Результати аналізу статистичної сукупності методом дерева рішень

Запропоновано методику визначення рівня ефективності розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств з використанням кластерного аналізу, яка дозволяє не лише чітко визначити, яким рівнем економічного потенціалу підприємство має, а й наочно характеризує за рахунок яких складових даних рівень формується і які показники мають найбільший вплив на той чи інший субпотенціал, що дозволить підприємству виробити конкретну стратегію для досягнення цільових позицій в галузі.

У програмі STATISTICA реалізовані агломеративні методи мінімальної дисперсії – деревоподібна кластеризація і двохвходова кластеризація, а також дивізійний метод k-середніх.

Використавши дані статистичної сукупності – показники фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств Полтавської області в період 2015-2016 рр. На початку проведено аналіз методом дерева рішень (Рис. 1).

Отже, як видно з результатів аналізу, найбільш пов'язані між собою є показники чистої рентабельності та коефіцієнту фінансової автономії. Далі, за ступенем впливу на рівень чистої рентабельності – тривалість фінансового циклу, рівень забезпеченості основних засобів оборотними, коефіцієнт швидкої ліквідності. Далі використовуємо метод k-середніх для групування підприємств за рівнем основних показників ефективності розміщення фінансових ресурсів.

Аналіз сукупності дозволив виявити 4 основні кластери, показники яких наведені в табл. 3. Графічно показник, які використані під час визначення кластерів наведені на рис. 2.

Значення основних показників розміщення фінансових ресурсів у кластерах

Показники	Кластер 1	Кластер 2	Кластер 3	Кластер 4
Кількість підприємств	10	11	9	15
чиста рентабельність	-2,1	-0,5	0,8	2,4
коефіцієнт фінансової автономії	0,586	0,695	0,458	0,350
тривалість фінансового циклу	402	285	311	320
рівень забезпеченості основних засобів оборотними	1,56	2,02	3,11	5,48
коефіцієнт швидкої ліквідності	0,00	0,01	0,03	0,15
обсяг чистого прибутку	-102,6	23,1	145,6	362,8

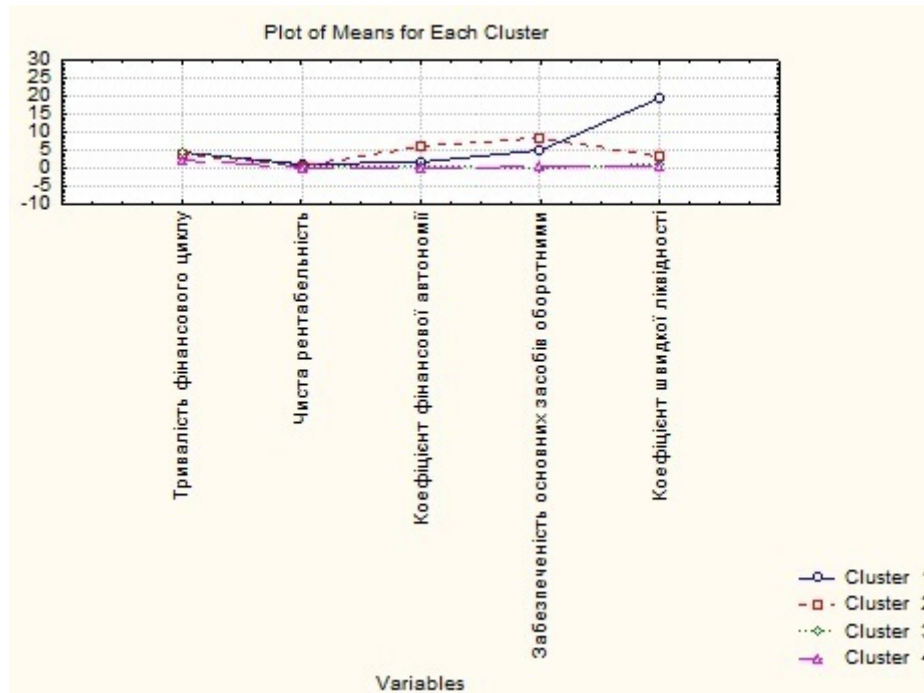

Рис. 2. Результати аналізу статистичної сукупності методом k-середніх

З метою забезпечення фінансової безпеки сформовано концептуальний підхід у формуванні і використанні фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, який ґрунтується на спроможності акумулювати внутрішні і зовнішні джерела фінансування за умови достатнього рівня платоспроможності та взаємоузгодженості інтересів з метою нівелювання загроз, оптимізації витрат, фінансової стабілізації, підвищення рівня інвестиційної активності.

Обґрунтовано стратегії формування фінансового потенціалу, які є базовими для підприємств за виділеними групами: стратегія фінансової стабілізації; стратегія оптимізації витрат; стратегія підвищення інвестиційної активності. Вибір стратегії формування фінансового потенціалу залежить від стадії життєвого циклу підприємства, фінансового стану підприємства, технологічної готовності, кадрового потенціалу.

ВИСНОВКИ

Одержані у процесі виконання дисертаційного дослідження результати, У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоноване вирішення наукового завдання, що полягає у розробці практичних рекомендацій щодо формування системи аналітичного забезпечення ефективного розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Основні наукові і прикладні результати полягають у наступному:

1. До фінансових ресурсів слід відносити сукупність коштів, які знаходяться в розпорядженні держави, муніципальних утворень, окремих суб'єктів господарювання та домогосподарств (населення), що призначені для фінансування розширеного відтворення та виконання різноманітних фінансових зобов'язань. Розміщення фінансових ресурсів має на меті створення таких обсягів відповідних ресурсів та співвідношення їх складових, які б дозволили не лише відшкодувати вкладені у виробничу діяльність засоби, а й реалізувати максимально повно економічний потенціал. Розміщення фінансових ресурсів – економічна категорія, зміст якої полягає у пошуку та формуванні окремих складових фінансово-економічного механізму підприємства, які в перспективі формують відповідне підґрунтя господарсько-економічного розвитку підприємства.

2. Аналітичне забезпечення розміщення фінансових ресурсів є результатом реалізації системи заходів, спрямованих на збір, узагальнення і відображення інформації про події, що відбуваються, спрямованих на надання актуальних відомостей для прийняття управлінських рішень щодо раціонального збереження, збільшення та ефективного використання фінансових ресурсів та контролю прийнятих рішень. Від того наскільки своєчасно і якісно згрупована інформація аналітичного забезпечення управлінні розміщення фінансових ресурсів, залежить результативність управління їх використанням і, в кінцевому підсумку, рівень прибутковості підприємства.

3. До основних критеріїв ефективного розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств слід віднести: стан фінансово-виробничої діяльності; обсяг та структура фінансових ресурсів та джерел їх фінансового забезпечення; фінансові результати діяльності; обсяг та структура заборгованості; кількісні та якісні показники фінансових потоків. Застосування цих критеріїв надає можливість встановити рівень забезпеченості підприємства власними фінансовими ресурсами та доцільність залучення зовнішніх джерел фінансового забезпечення. За допомогою проведення діагностики можна не лише встановити поточний стан фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, а й визначити оптимальну структуру фінансових ресурсів з урахуванням фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

4. Показники ефективності фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств галузі сільського господарства протягом останніх років характеризуються в цілому позитивними тенденціями. Рівень

рентабельності операційної діяльності протягом досліджуваного періоду збільшився із 24,5 до 32,7 %, незважаючи на зниження до 11,7 % в 2013. Підтвердженням зростання рівня ефективності галузі сільського господарства є збільшення питомої ваги прибуткових підприємств у їх загальній кількості із 69,6 до 88,3 відсотків. При цьому, найбільш успішним за показниками фінансової ефективності був 2015 рік. Ефективність фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств Полтавської області за аналогічний період характеризується більш стабільним характером розвитку. Так, рівень рентабельності операційної діяльності коливався в межах 19,6 % (2013 р.) – 65,7 % (2015 р.).

5. Протягом останніх років власні фінансові ресурси збільшили свою частку у структурі фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств на 40,1 в.п. до 56,9 %. Тенденція до зростання питомої ваги джерел формування капіталу зумовлена тим, що для сільськогосподарських підприємств характерне забезпечення активів за рахунок прибутку від операційної діяльності. Забезпечення управлінських рішень щодо розміщення фінансових ресурсів вимагає оцінки їх відповідності параметрам ліквідності та платоспроможності; оцінки впливу інфляційних процесів на ефективність їх використання; диверсифікації ресурсів між сферами діяльності; скорочення проблемних статей заборгованості дебіторів.

6. За результатами прогнозування основних сценаріїв розвитку макроекономічних показників, показників діяльності підприємств галузі сільського господарства та виявлених зв'язків між окремими показниками фінансового стану сільськогосподарських підприємств розроблено стратегії формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, які можуть бути базовими для сільськогосподарських підприємств з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей і інвестиційних можливостей: стратегія спрямована на стабілізацію фінансового стану підприємства; стратегія оптимізації витрат, що частково виключає впровадження інновацій через їхню затратність; інвестиційно-інноваційна стратегія, що передбачає відповідні фінансові вкладення.

7. Встановлено що фінансовий потенціал сільськогосподарського підприємства являє собою систему, що володіє синергетичним ефектом, який проявляється як в якісному складі системоутворюючих елементів економічного потенціалу, так і від способу їх з'єднання, гармонії і тісноти зв'язків між ними, або організаційної цілісності. У зв'язку з цим, для оцінки фінансового потенціалу, обґрунтовано застосування кластерного аналізу.

Запропоновано методикау визначення рівня фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства на основі кластерного аналізу, яка дозволяє не тільки чітко визначити, який рівень фінансового потенціалу підприємство має, а й наочно показує за рахунок яких складових даних рівень формується і які показники мають найбільший вплив на той чи інший субпотенціал.

8. В умовах інтеграції економіки України у світову економічну систему для підвищення рівня ефективності розміщення фінансових ресурсів

сільськогосподарських підприємств, найбільш пріоритетним є залучення інвестиційних ресурсів. Обґрунтовано принципи реалізації економічних інтересів учасників інвестиційного процесу, дотримання яких забезпечує реалізацію інтересів кожного.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Ястребов Ю.Ю. Визначення впливу бюджетної та фіскальної політики держави на ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств / Ю. Ю. Ястребов, О. О. Дорошенко // Агросвіт. – К. : ТОВ «ДСК Центр», 2015. – № 21. – С. 59-61.

2. Ястребов Ю.Ю. Прогнозування розвитку основних показників макроекономічного розвитку як інструмент формування фінансової політики аграрних підприємств / Ю.Ю. Ястребов // Економіка: реалії часу. – 2018. – № 2. – С. 65-72.

3. Ястребов Ю.Ю. Розробка стратегії розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств в умовах інтернаціоналізації економіки / Ю.Ю. Ястребов, // Агросвіт. – К. : ТОВ «ДСК Центр», 2017. – № 16. – С. 86-91.

4. Ястребов Ю.Ю. Прогнозування показників макроекономічного розвитку в процесі розробки фінансової стратегії сільськогосподарських підприємств / Ю.Ю. Ястребов, // Ефективна економіка [Електронне видання]. – К., 2017. – № 6. – С. 91-96.

У зарубіжних наукових виданнях:

5. Yastrebov Y.Y. Cluster analysis in assessing the effectiveness of the use of financial resources of agricultural enterprises / Y.Y. Yastrebov // Sustainable development. Varna, Bulgaria – 2016. – № 1. – P. 121-126.

В інших виданнях:

6. Ястребов Ю.Ю. Критерии оценки финансового состояния предприятий отрасли сельского хозяйства / Ю. Ю. Ястребов // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Економічний розвиток: теорія, методологія, управління». – Київ, 2016. – С. 201-202.

7. Ястребов Ю.Ю. Фінансова стійкість як основа інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств / Ю. Ю. Ястребов // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні питання сучасної економіки». – Умань, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/content/materialy-ii-vseukrayinskoji-naukovo-praktychnoyi-konferenciyi-problemy-oblikovo>

8. Ястребов Ю.Ю. Фінансове забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств / Ю. Ю. Ястребов // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стратегічні вектори соціально-економічного розвитку на мікро- та макрорівні». – Полтава, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/lib/docs/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD>

%D0%B8%D0%BA%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97.pdf

9. Ястребов Ю.Ю. Питання аналітичного забезпечення ефективного розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств/ Ю. Ю. Ястребов // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством». – Полтава, 2016. – С. 229-230.

АНОТАЦІЯ

Ястребов Ю. Ю. Аналітичне забезпечення ефективного розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Полтавська державна аграрна академія, Полтава, 2018.

В дисертаційній роботі обґрунтовані теоретико-методичні основи аналітичного забезпечення розміщення фінансових ресурсів в підприємствах Полтавської області та визначено основні напрями удосконалення фінансового управління. Запропоновано методичні підходи щодо оцінки сукупного впливу факторів на рівень ефективності використання фінансових ресурсів з метою формування оптимального їх співвідношення для забезпечення ритмічності господарської діяльності та сталого розвитку підприємств. Досліджено вплив внутрішніх та зовнішніх чинників на рівень ефективності фінансової діяльності з використанням багатомірних методів статистичного аналізу. Визначено основні методи аналітичної підтримки управлінських рішень при розробці фінансової стратегії підприємства в умовах міжнародної інтеграції сільськогосподарської галузі, які враховують вплив на поведінку господарюючих суб'єктів параметрів зовнішньоекономічної діяльності та стану національної економіки.

Ключові слова: фінансові ресурси, багатомірний аналіз, фінансовий потенціал, фінансова стратегія підприємства, синергетичний ефект, аналітичне забезпечення розміщення фінансових ресурсів.

АННОТАЦИЯ

Ястребов Ю. Ю. Аналитическое обеспечение эффективного размещения финансовых ресурсов сельскохозяйственных предприятий. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Полтавская государственная аграрная академия, Полтава, 2018.

В диссертационной работе исследовались вопросы аналитического обеспечения размещения финансовых ресурсов сельскохозяйственных предприятий. Были дополнены основные принципы аналитической поддержки

принятия решений в сфере управления финансовыми ресурсами.

Исследование тенденций формирования и использования финансовых ресурсов предприятиями аграрной сферы позволило выявить основные факторы, влияющие на эффективность финансово-хозяйственной деятельности. Рассчитаны основные сценарии развития национальной экономики с учётом влияния макроэкономических показателей и показателей внешнеторговой деятельности с использованием методов корреляционно-регрессионного анализа и анализа рядов динамики позволило, что даёт возможность более чётко планировать финансовые показатели предприятий отрасли сельского хозяйства. В условиях интернационализации аграрного сектора и связанных с ним сфер народного хозяйства планирование финансовой деятельности предприятий должно учитывать внешние факторы.

Разработаны основные составляющие аналитического обеспечения стратегии формирования финансового потенциала в условиях интеграции сельскохозяйственной отрасли Украины в мировое хозяйство и переориентацию производителей на внешние рынки ресурсов и товаров.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, многомерный анализ, финансовый потенциал, финансовая стратегия предприятия, синергетический эффект, аналитическое обеспечение размещения финансовых ресурсов.

ANNOTATION

Yastrebov Y. Y. Analytical provision of effective allocation of financial resources of agricultural enterprises. – The Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.04 – economics and management of enterprises (by economic activity). – Poltava State Agrarian Academy, Poltava, 2018.

In the dissertation are investigated theoretical and methodological basics of analytical support of placement of financial resources in the enterprises of the Poltava region are substantiated and the main directions of improvement of financial management are determined. The methodical approaches for estimating the aggregate influence of factors on the level of efficiency of the use of financial resources are proposed in order to form the optimal ratio of them to ensure the rhythm of economic activity and sustainable development of enterprises.

Features of the formation, effective functioning and improvement of the organizational and economic mechanism of financial support of business entities determines a complex of factors that can be identified in the following blocks. First of all, these are functional and security elements, which consist of financial support (at the expense of own, borrowed capital and borrowed funds) and security systems (legal, regulatory, information,). A mandatory component of financial support for the effective functioning of agricultural enterprises is financial diagnostics. Its implementation should be performed on the basis of the following criteria: the state of financial and production activities; volume and structure of financial resources and sources of their financial security; financial performance; volume and structure of debt; quantitative and qualitative indicators of financial flows. Thus, the following

tasks will be solved: analysis of the results of activities and financial sustainability of the enterprise; studies of its resource and efficiency; an objective assessment of the dynamics of liquidity and solvency of the enterprise; studies of the state of the enterprise in the context of economic problems and assessment of its competitiveness.

The formation of financial resources of agricultural enterprises occurs under the influence of factors determining the effectiveness of their activities. These include financial, tax, technical, production, natural, environmental, marketing, structural and socio-demographic factors of the macro- and microeconomic environment of agricultural enterprises of Ukraine. Based on the SWOT-analysis, the strategic goals and objectives of creating favorable conditions for improving the financial support of agricultural enterprises of the Poltava region are recommended to include: improving the quality of life of rural workers; the growth of their wages; rural social infrastructure development; stimulation of development of personal subsidiary and small forms of management in agriculture; development and implementation of effective methods of labor motivation; creation of special economic zones of agricultural type; attracting investors in agricultural production; increasing the efficiency of using state agricultural support funds; development of leasing to strengthen the material and technical base of agricultural enterprises; support and stimulation of an effective owner; development of agricultural risk insurance.

The research of trends in the formation and use of financial resources by enterprises of the agrarian sector allowed us to identify the main factors influencing the efficiency of financial and economic activities. The main scenarios for the development of the national economy are calculated taking into account the influence of macroeconomic indicators and indicators of foreign trade activity using the methods of correlation and regression analysis and analysis of the time series allowed, which makes it possible to more clearly plan the financial performance of enterprises in the agricultural sector. In the context of the internationalization of the agrarian sector and related spheres of the national economy, the planning of the financial activities of enterprises must take into account external factors.

The main components of the analytical support of the strategy for the formation of financial potential in the context of the integration of the agricultural sector of Ukraine into the world economy and the reorientation of producers to foreign markets for resources and goods have been developed.

Key words: financial resources, multivariable analysis, financial potential, financial strategy of the enterprise, synergistic effect, analytical provision of allocation of financial resources.

Підписано до друку 18.10.2018 р. Замовлення № 112. Папір офсетний.
Друк різнографія. Формат 60x90/16. Ум. друк. арк. 1.5.
Гарнітура Times New Roman Cyr. Тираж 130.

Редакційно-видавничий відділ Полтавської державної аграрної академії.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №2174 від 26.04.2005 р.
Адреса: 36003, м. Полтава, вул. Г. Сковороди, 1/3.